

დავით ჯავახიშვილი

*ისტორიის დოქტორი, იაკობ გოგებაშვილის
სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტის ასისტენტი-პროფესორი*

**ბატონიშვილი ელენე ერეკლეს ასული ბაგრატიონი და
მისი შთამომავლები**

ბაგრატიონთა სამეფო დინასტიის კახეთის შტოს დემოგრაფიული განვითარების ისტორიის საკითხები მონოგრაფიულად გვაქვს შესწავლილი [1].

აღნიშნული სამეფო დინასტიის კახეთისა და ქართლის შტოების დემოგრაფიული განვითარების ისტორიის საკითხებზე დანერგილი ნაშრომები გამოქვეყნებული გვაქვს როგორც საქართველოში [2-18], ასევე საზღვარგარეთის ქვეყნებშიც [19-23].

წინამდებარე ნარკვევში მოთხრობილია ბაგრატიონთა სამეფო დინასტიის კახეთის შტოს წარმომადგენლის, ქართლ-კახეთის მეფის ერეკლე II-ის ასულის – ელენე ბაგრატიონისა (1753-1786) და მისი შთამომავლების შესახებ.

* * *

მეფე ერეკლე II-ს (1720-1798) სამი ცოლი ჰყავდა. მისი პირველი მეუღლე იყო ქეთევან ზაალის ასული მხეიძე (იგივე ფხეიძე), მეორე – ანა ზაალის ასული აბაშიძე (1730-1749), ხოლო მესამე – დარეჯან კაციას ასული დადიანი (1734-1807) [1].

ორჯერ დაქვრივებულმა ერეკლე II-მ მესამე ქორწინებით ცოლად შეირთო სამეგრელოს (ოდიშის) მთავრის ოტია დადიანის (მთავრობდა 1728-1757 წლებში) ძმის – გიორგის (იგივე კაციას) ქალიშვილი.

ამ ქორწინების შესახებ ისტორიკოსი პაპუნა ორბელიანი თავის თხზულებაში „ამბავნი ქართლისანი“ მოგვითხრობს: „წარავლინეს იმერეთად ხორაშან ბატონიშვილი და თან აახლეს ნინოწმინდელი საბა ეპისკოპოსი და ითხოვეს ქალი დადიანისა დარეჯან მეფის ერეკლესათვის. წამოიყვანეს სახლით მეფისა ალექსანდრესით და მოიყვანეს სურამს. ქალაქიდამ წაბძანდა მეფე ერეკლე, თან გაყვა პატრიარქი ანტონი ბატონიშვილი, მიბძანდენ სურამს. ნახა

ქალი მეფემ, დიდად მოენონა მშვენიერება მისი და წამოიყვანეს ლხინ-მრავლობით და ჩამოხდნენ ქალაქს. შვა ექმნა რიგი ქორნილისა მეფეს თეიმურაზს ცხებულს და შეიქმნა ქორნილი და სახლსა ახალსა, რომელი აღეგო მეფესა თეიმურაზს მტკვრის პირს, მშვენიერი და შემკული ყოვლით კერძო, იყო შვიდს დღეს და ღამეს შვება და განცხრომა უზომო, რომ ერთი ამისთანა სიხარული არ გვენახა... დაადგინა მეფემ ერეკლემ დარეჯან სახლსა მამისა თვისისა“ [24, 180].

მესამე ქორნიებიდან მეფეს შეეძინა 23 შვილი: ელენე (1753-1786), მარიამი (1755-1828), ლევანი (1756-1781), იულონი (1760-1816), ვახტანგი (ალმასხანი) (1761-1814), ბერი (1761/2-?), თეიმურაზი (მომავალი კათოლიკოს-პატრიარქი ანტონ II) (1762-1827), ანასტასია (1763-1838), ქეთევანი (1764-1840), სოლომონი (?-1765), მირიანი (1767-1834), ალექსანდრე (1770-1844), ლუარსაბი (1772-?), ეკატერინე (1774-1818), თეკლე (1776-1846), ფარნაოზი (1777-1852) და არჩილი (1780-?). ჩამოთვლილის გარდა, მათ სხვადასხვა დროს შეეძინათ კიდევ 6 შვილი: სოფიო, იოანე და სალომე, სოსლან-დავითი, ხორეშანი და კიდევ ერთი შვილი, რომლებიც ბავშვობაში გარდაიცვალნენ [25, ნუსხა № 5].

მეფე-დედოფლის – ერეკლესა და დარეჯანის პირველი შვილი იყო – ელენე ბატონიშვილი, რომელიც 1753 წელს დაიბადა.

პაპუნა ორბელიანის თხზულებაში ვკითხულობთ: „ბატონი მიბძანდა ქალაქსა, კახი დედოფალი დანვა, შვა ასული ელენე“ [24, 211].

ელენე ბატონიშვილი შეუყვარდა თავად ზაქარია თამაზის (თომას) ძე ანდრონიკაშვილს (1740-1802). მისი წინაპრები მამის მხრიდან იყვნენ კახეთის სამეფოს წარჩინებული ფეოდალები, რომელთაც კახთმეფენი ტრადიციულად უბოძებდნენ ხოლმე ქიზიყის მოურავის საპატიო თანამდებობას. კერძოდ, ქიზიყის მოურავები იყვნენ ზაქარიას მამა – ეშიკალასბაში თამაზი ანუ თომა (საისტორიო წყაროებში იხსენიება 1727-1773 წლებში), პაპა – ეშიკალასბაში პაატა (იხსენიება 1693-1714 წლებში) და პაპის მამა – აბელი (იხსენიება 1665-1703 წლებში). ამ უკანასკნელს ცოლად ჰყავდა მეფე ერეკლე I-ის ასული – ბატონიშვილი ქეთევანი, რომელიც 1718 წელს გარდაიცვალა.

ზაქარია ანდრონიკაშვილს წარჩინებული წინაპრები ჰყავდა დედის მხრიდანაც, რომელიც იყო ასული გიორგი არაგვის ერისთავისა [26, 118].

ყმანვილმა ზაქარია ანდრონიკაშვილმა სახელი გაითქვა, როგორც მამაცმა მეომარმა. მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა შიდა ქართლის სოფელ სკრაში შემოჭრილი ლეკთა მოთარეშე რაზმის დამარცხებასა და განდევნაში. ამან ის დააახლოვა ერეკლე II-ის ოჯახთან და განსაკუთრებით მეფის ასულ ელენესთან. მის მიმართ არც მეფის ასული ყოფილა გულგრილი. წყვილს ერთმანეთი თავდავინწყებით შეჰყვარებია. მიუხედავად ამისა, სამეფო ოჯახმა თავისი სიძეობისათვის შეუფერებლად მიიჩნია ზაქარია და უარით გაისტუმრა. ის იძულებული გახადეს, რომ რუსეთში გადახვენილიყო [27, 112].

საგულისხმოა, რომ ელენე ბატონიშვილი „ამ ნიადაგზე ჭკუაზედ შესცდა და გიჟობასა შინა მყოფი“ [28, 221], თავისი ნების საწინააღმდეგოდ, პოლიტიკური მოსაზრებიდან გამომდინარე, მიათხოვეს იმერეთის მეფის ალექსანდრე V-ის ვაჟს – არჩილ ბატონიშვილს, რომელიც იმერეთის იმდროინდელი მეფის სოლომონ I-ის უმცროსი ძმა იყო.

აკაკი წერეთელი ასე ახასიათებდა მეფე ერეკლე II-ისა და დარეჯან დადიანის მიერ მოწონებულ სიძეს: „არჩილი – მალალი ტანის კაცი იყო, ძარღვებიანი და ძვალმსხვილი. იმ დროში ვაჟკაცობით და სიმარჯვით ახალგაზრდებში მას ვერავინ შეედრებოდა; პირველი მობურთავე იყო, შესანიშნავი ცხენოსანი, მოჯირითე, მეთოფე, მეხმლე და მასთანაც, სამ ნაბადზე ახტებოდა. მეტსახელად „წმინდა გიორგის მონაფეს“ ეძახდნენ და „არჩილ გიჟს“ [29, 494].

არჩილ და ელენე ბატონიშვილებს შეეძინათ სამი შვილი: დავითი (1772-1815), ბარბარე (შემდგომში – თავად დავით წულუკიძის მეუღლე) და მაია-მარიამი (1775-1854), რომელიც ცოლად გაჰყვა თავად მალხაზ ანდრონიკაშვილს.

საგულისხმოა, რომ მეფე სოლომონ I-მა თავის მემკვიდრედ სიცოცხლეშივე აღიარა ზემოხსენებული ძმისწული – დავით არჩილის ძე [30, 147], რომელიც ცნობილია მეფე სოლომონ II-ის სახელით (მეფობდა 1789 და 1790-1810 წლებში).

1775 წელს იმერეთის ბატონიშვილი არჩილ ალექსანდრეს ძე ბაგრატიონი ახალგაზრდა ასაკში გარდაიცვალა. ამის შემდეგ, დაქვრივებული ელენე ბატონიშვილი თავისი შვილებით თბილისში დაბრუნდა.

ზაქარია ანდრონიკაშვილმა მეფე ერეკლე II-ს თავისი ქვრივი ასულის ხელი სთხოვა. ამჯერად სამეფო ოჯახმა თანხმობა განაცხადა და ელენე მიათხოვეს თავის ძველ სატრფოს, რომელსაც ადრე სწუნობდნენ.

ქართლ-კახეთის მეფის სიძედ აღზევებულ ზაქარია ანდრონიკაშვილს თავისი სიდედრის – დარეჯან დედოფლის მონღომებით, უბოძეს ქიზიყის მოურავობა, რომელიც ჩამოართვეს მისივე ნათესავს – თავად რევაზ პაპუას ძე ანდრონიკაშვილს [28, 140].

ზაქარიას და ელენეს შეეძინათ ერთადერთი ასული – ხორეშან (იგივე ანა-ხანუმ) ანდრონიკაშვილი (1786-1833).

1786 წელს ელენე ბატონიშვილი 33 წლის ასაკში გარდაიცვალა. ის მცხეთაში დაკრძალეს [28, 222].

46 წლის ასაკში დაქვრივებულმა ზაქარია ანდრონიკაშვილმა ცოლად შეირთო მარიამ ციციშვილი, რომელთანაც შეეძინა კიდევ ერთი ასული – ნინო [28, 141]. გარდა ზემოთქმულისა, ზაქარიას ჰყავდა ჯვარდანერილი ქორწინების გარეშე შეძენილი ვაჟი – ივანე (ნინია) ანდრონიკაშვილი, რომელმაც ამის გამო თავადობა დაჰკარგა და გააზნაურდა [26, 118].

ზ. ანდრონიკაშვილმა თავი ისახელა 1795 წლის სექტემბერში, კრწანისთან მომხდარ ბრძოლაში [27, 191].

1800 წელს ზაქარია ანდრონიკაშვილმა თავისი უფროსი ასული, ელენე ბატონიშვილთან შეძენილი ხორეშან (ანა-ხანუმ) ანდრონიკაშვილი (1786-1833) ცოლად გააყოლა თავად ზურაბ (დიმიტრი) ნიკოლოზის ძე ორბელიანს (1764-1827). მათ შეეძინათ სამი ვაჟი: გრიგოლი, ზაქარია, ილია და ერთი ასული – ეფემია. მათგან ყველაზე გამორჩეული იყო გრიგოლ ორბელიანი (1804-1883), მომავალში – ცნობილი პოეტი, საზოგადო და სამხედრო მოღვაწე, ინფანტერიის გენერალი. ასევე ცნობილი სახედრო მოღვაწე იყო მისი უმცროსი ძმა – გენერალ-მაიორი ილია ორბელიანი (1817-1853), რომელსაც ცოლად ჰყავდა ბარბარე ილიას ასული გრუზინსკაია – ასული ქართლ-კახეთის მეფისა გიორგი XII-ისა [31, 150].

ხორეშან (ანა-ხანუმ) ზაქარიას ასული ანდრონიკაშვილის ერთადერთი ასული – ეფემია ზურაბის ასული ორბელიანი ცოლად გაჰყვა თავად მელიტონ ბარათაშვილს, რომლის ვაჟიც იყო ნიკოლოზ (ტატო) მელიტონის ძე ბარათაშვილი (1817-1845) – გამოჩენილი ქართველი პოეტი.

1802 წლის 10 იანვარს ზაქარია ანდრონიკაშვილმა თავის ასულ ხორეშანს მზითვის წიგნი უბოძა. მანვე 50 თუმანი შესწირა დავით გარეჯის მონასტერს. როგორც ჩანს, ზაქარია გარდაიცვალა დაახლოებით 62-63 წლის ასაკში, რადგან 1803 წლის 14 მარტით დათარიღებულ დოკუმენტში იგი უკვე „სანატრელად“ იხსენიება [28, 140-141].

საგულისხმოა, რომ ელენე ბატონიშვილის ერთადერთი ვაჟი, იმერეთის მომავალი მეფე სოლომონ II ყრმობის ასაკიდან იზრდებოდა აღმოსავლეთ საქართველოში [32, 173], ძირითადად ქიზიყში, რომლის მოურავსაც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მისი დაქვრივებული დედა ცოლად გაჰყვა.

ვინაიდან იმერეთის მომავალი გვირგვინოსანი აღმოსავლეთ საქართველოში იზრდებოდა, აკაკი წერეთელის ცნობით, მას „რასაკვირველია, ზნე, ჩვეულება, მიხრა-მოხრა და ქცევა სულ ამერული ჰქონდა. თავზედაც ყოველთვის ბოხობი ეხურა, მაშინ, როდესაც, იმ დროში არცერთი იმერელი უფაფანაკოდ არ გაივლიდა... ხალხი... თავის მხრით პატივსა და ერთგულებას არ აკლებდა პატარა მეფეს, მაგრამ იმას კი მაინც უფრო ამერლებისაკენ უწევდა გული, ყოველიფერი მათი მოსწონდა“ [29, 568-569].

სოლომონ II-ის ღვიძლი და – მაია-მარიამ ბაგრატიონი 1795 წელს ცოლად გაჰყვა თავად მალხაზ (იგივე მელქისედეკ) მელქისედეკის ძე ანდრონიკაშვილს (1773-1822), რომელიც იყო ეშიკალასბაში უფლისწულ იულონ ერეკლეს ძისა.

მალხაზ ანდრონიკაშვილი ცნობილია თავისი სიმამაციითა და ერთგულებით ბაგრატიონთა ხელმწიფეთა მიმართ. ბოლომდე უერთგულა თავის გვირგვინოსან ცოლისძმას – სოლომონ II-ს, რომელმაც მადლიერების ნიშნად სიძეს უბოძა სოფელ სვირის მიდამოები 800 კომლი ყმა-გლეხითურთ. თან ახლდა ოსმალეთში გახიზნულ იმერეთის მეფეს, რომელსაც სიცოცხლის ბოლომდე არ მოშორებია. სოლომონ II-ის გარდაცვალების შემდეგ საქართველოში დაბრუნდა. ცხოვრობდა საკუთარ მამულში – სოფელ ვეჯინში. დაკრძალულია ვეჯინის ღვთაების ეკლესიაში. მისი საფლავის ეპიტაფიაზე ვკითხულობთ: „...მე ღირს ვიქმენ სიძეთ ორთა მეფეთა საქართველოისა და იმერეთისა. მყვანდა მეუღლედ უძვირფასედსა საუნჯედ ჩემდა იმერეთის მეფის ძის არჩილის ასული და დაი მეფის სოლომონისა, ასული მეფის ირაკლის ასულისა ელენესი მარიამ და ვიყავ გვირგვინობით კეთილთა შთამოსიარებითა თავადი ანდრონიკოვი ქიზიყის სარდალ-მოურავის პაპუას ძის ძე მელქისედეკ და მკვირცხლობასა სახელწოდებულ მალხაზად“ [28, 145-146].

საგულისხმოა, რომ ზემოხსენებული მამული, რომელიც იმერეთში მდებარეობდა და იქვე მცხოვრები ყმა-გლეხობა, მეფე სოლომონ II-მ ჩამოართვა ყულარაღას ელიზბარ ქსნის ერისთავს, რომელიც იყო სიძე (ასულის ქმარი) მეფე სოლომონ I-ისა და გადასცა საკუთარ სიძეს (დის ქმარს) – მალხაზ ანდრონიკაშვილს.

პლატონ იოსელიანის ცნობით, ელიზბარ ქსნის ერისთავის-თვის ჩამორთმეული ყმა-მამული „მიუბოძა... მალხაზ ანდრონიკაშვილსა... ამას ჰყვანდა ცოლად მეფის ძის არჩილის ქალი მარიამ და სცხოვრებდა იმერეთსა. შემდგომად მეფისა გიორგისა ებრძოდა რუსთა, ვითარცა ერთგული იმერთა მეფისა სოლომონისა“ [33, 269].

მაია-მარიამ ბაგრატიონი აქტიურად მონაწილეობდა იმერეთის სამეფოს თავისუფლებისათვის ბრძოლაში. 1810 წელს იგი თავის მცირეწლოვან ვაჟთან ივანე ანდრონიკაშვილთან (1796-1868) ერთად გაჰყვა ქმარს, რომელიც ახალციხეში ჩავიდა. იმხანად იქ თავს აფარებდა თბილისიდან გაქცეული სოლომონ II. იმავე წლის ბოლოს, მაია-მარიამი თავის ხსენებულ ვაჟთან ერთად გადაასახლეს ვორონეჟში. სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ, მაია-მარიამი ცხოვრობდა ჯერ გურჯაანთან ახლოს, კახთუბნის მონასტერში (1830 წლიდან), ხოლო შემდეგ თბილისში, ანჩისხატის ტაძრის ეზოში (1840 წლიდან). დაკრძალულია იმავე ტაძარში [28, 144].

ივანე მალხაზის ძე ანდრონიკაშვილი იყო გამოჩენილი სამხედრო მოღვაწე, კავალერიის გენერალი. ცოლად ჰყავდა ბაგრატიონთა იმერეთის შტოს წარმომადგენელი – ნინო კონსტანტინეს ასული (1807-1847), რომელიც იყო შვილობილი ქართლ-კახეთის ტახტის მემკვიდრისა – უფლისწულ დავით გიორგის ძე ბაგრატიონისა (1767-1819). მათ შეეძინათ ოთხი შვილი: მალხაზი (1826-1839), ელენე (1832-?), არჩილი (1834-1864) და ბარბარე (1835-?) [26, 122-123].

ელენე ივანეს ასული ანდრონიკაშვილი ცოლად ჰყავდა სახელგანთქმულ გენერალს, თავად ილია ზაალის ძე ჩოლოყაშვილს (1824-1877), რომელიც მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის 1877-1878 წლების ომში და ყარსის ციხის აღებისას გამირულად დაიღუპა.

ამრიგად, მეფე ერეკლე II-ის ასული – ბატონიშვილი ელენე ბაგრატიონი (1753-1786) ცოლად გააყოლეს ჯერ იმერეთის მეფის ალექსანდრე V-ის ძეს – არჩილ ბატონიშვილს, ხოლო მისი გარდაცვალების (1775) შემდეგ – თავად ზაქარია თამაზის (თომას) ძე ანდრონიკაშვილს (1740-1802), რომელიც ქიზიყის მოურავი იყო. აღნიშნული ორივე ქორწინებიდან ელენეს ჰყავდა ღირსეული შთამომავლები, რომლებმაც თავიანთი მოღვაწეობით საპატიო ადგილი დაიმკვიდრეს საქართველოს ისტორიაში. მათ შორის ყველაზე გამორჩეულნი იყვნენ ელენე ბატონიშვილის შემდეგი შთამომავლები: მისი ვაჟი – იმერეთის მეფე სოლომონ II (1772-1815), შვილიშვილე-

ბი – გენერლები ივანე მალხაზის ძე ანდრონიკაშვილი (1796-1868), გრიგოლ (1804-1883) და ილია (1817-1853) ზურაბის ძე ორბელიანები, შვილთაშვილი – ნიკოლოზ (ტატო) მელიტონის ძე ბარათაშვილი (1817-1845).

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. დავით ჯავახიშვილი, ბაგრატიონთა სამეფო დინასტიის კახეთის შტოს დემოგრაფიული განვითარების ისტორიიდან, დისერტაცია ისტორიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, (ხელნაწერის უფლებით), 2011.
2. დავით ჯავახიშვილი, ქართლ-კახეთის მეფეთა ოჯახები და მათი თანამედროვე შთამომავლები, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2007, №2.
3. დავით ჯავახიშვილი, ქართლ-კახეთის უფლისწულთა საქორწინო ასაკი, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2008, №1(3).
4. დავით ჯავახიშვილი, კახეთის ბატონიშვილთა მეუღლეები, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, ტ. III, 2008, №1(3).
5. დავით ჯავახიშვილი, ქართველ მეფეთა მეუღლეები (ბაგრატიონთა დინასტიის კახეთის შტო), კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2008, №2(4).
6. დავით ჯავახიშვილი, ქართველ მეფეთა შვილების რაოდენობა (ბაგრატიონთა დინასტიის კახეთის შტო), კრებული „ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები“, 2008, №2(4).
7. დავით ჯავახიშვილი, ქართლ-კახეთის უფლისწულთა შთამომავლობა (XVIII-XXI საუკუნეები), კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2009, №1(5).
8. დავით ჯავახიშვილი, უფლისწულთა რაოდენობა ქართულ სამეფო ოჯახში (ბაგრატიონთა დინასტიის კახეთის შტო), მასალების კრებული საქართველოს საპატრიარქოს სხალთის ეპარქიისა და წმ. ტბელ აბუსერისძის სახელობის უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციისა თემაზე: „დიდაჭარობა“, 1-2 მაისი, 2010.
9. Давид Джавахишвили, Династические браки на службе дипломатии (на примере кахетинской ветви царской династии Багратио-

- нов), Материалы международной научной конференции: „Археология, этнология, фольклористика Кавказа“ (Тбилиси, 27-30 сентября 2010 года). Организаторы конференции: „Фонд Кавказа“, Комиссия по научному сотрудничеству со странами Кавказа Национальной Академии Наук Грузии, Тбилиси, 2011.
10. დავით ჯავახიშვილი, ექვსი ეტიუდი ბაგრატიონთა კახეთის შტოს წარმომადგენელთა ქორწინებების ისტორიიდან (XVII-XVIII საუკუნეები), კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2011, №10.
 11. დავით ჯავახიშვილი, ერეკლე II-ის მეუღლეები, კრებულში: ქართული წყაროთმცოდნეობა, 2011/2012, XIII-XIV.
 12. დავით ჯავახიშვილი, მეფე გიორგი XII-ის მშობლები და ოჯახი, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2013, №12.
 13. Давид Джавахишвили, Восточногрузинский Царский Дом в период царствования Ираклия II и Георгия XII, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, თბილისი, 2013, №13.
 14. დავით ჯავახიშვილი, მეფე ვახტანგ VI-ის პირდაპირი შთამომავლები, კრებული „ქართული წყაროთმცოდნეობა“, თბილისი, 2013/2014, XV-XVI.
 15. დავით ჯავახიშვილი, ქართლის მეფის იესეს ოჯახური გარემო და მისი პირდაპირი შთამომავლები, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2014, №14.
 16. დავით ჯავახიშვილი, ქართლის მეფის ბაქარის პირდაპირი შთამომავლები, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2014, №14.
 17. დავით ჯავახიშვილი, უფლისწულ ალექსანდრე ბაქარის ძე ბაგრატიონის წინაპრები და მისი პირდაპირი შთამომავლები, კრებული ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2014, №15.
 18. დავით ჯავახიშვილი, ეტიუდები ქართლის დედოფალ ელენე-ბეგუმის ცხოვრებიდან, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2015, №16.
 19. Давид Джавахишвили, Эпизоды из истории восточногрузинского царства (вторая половина XVIII века), „Studia Prawnoustrojowe“, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Prawa i Administracji, Olsztyn, 2014, № 26.

20. Давид Джавахишвили, Династические браки между кахетинскими Багратионами и представителями кавказской и персидской знати, журнал „Ахульго“, Махачкала (Республика Дагестан), 2010, № 12.
21. Давид Джавахишвили, Из истории династических браков кахетинских Багратионов с представителями мусульманской знати (XVI-XVIII вв.), Сборник трудов Гянджинского государственного университета „Ученые записки“, Гянджа (Азербайджанская республика), 2010, № 2.
22. Давид Джавахишвили, Семья царя Ираклия II, Сборник трудов Гянджинского государственного университета „Ученые записки“, Гянджа (Азербайджанская республика), 2013, № 1.
23. Давид Джавахишвили, Картлийско-Кახетинский Царский дом в конце XVIII века, Материалы международной научной конференции: „Актуальные проблемы истории Кавказа“, (Гянджа, 15-16. X. 2015 г.), Гянджинский государственный университет, Гянджа (Азербайджанская республика), 2015.
24. პაპუნა ორბელიანი, ამბავნი ქართლისანი, ტექსტი დაადგინა, შესავალი, ლექსიკონი და საძიებლები დაურთო ელენე ცაგარეიშვილმა, თბილისი, 1981.
25. ბაგრატიონები, სამეცნიერო და კულტურული მემკვიდრეობა, სამეცნიერო სტატიების კრებული, გენეალოგიური ნუსხებითურთ, თბილისი, 2003.
26. С. Думин, П. Гребельский, Дворянские роды Российской империи, т. IV, Князья Царства Грузинского, под редакцией С. Думина и Ю. Чиковани, Москва, 1998.
27. საქართველოს ისტორიის ქრონიკები XVII-XIX სს., ტექსტები გამოსაცემად მოამზადა, გამოკვლევები, შენიშვნები და განმარტებები დაურთო ავთანდილ იოსელიანმა, თბილისი, 1980.
28. მაქსიმე ბერძნიშვილი, მასალები XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის, ტ. I, თბილისი, 1980.
29. აკაკი წერეთელი, მოთხრობები, წიგნში: „ქართული პროზა“, ტ. IX, თბილისი, 1985.
30. მიხეილ რეხვიაშვილი, იმერთა მეფენი – სოლომონ პირველი და სოლომონ მეორე, ქუთაისი, 1992.
31. მაქსიმე ბერძნიშვილი, მასალები XIX საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული საზოგადოებრიობის ისტორიისათვის, ტ. II, თბილისი, 1983.

32. მიხეილ რეხვიაშვილი, იმერეთი XVIII საუკუნეში, თბილისი, 1982.
33. პლატონ იოსელიანი, ცხოვრება გიორგი მეცამეტისა, აკაკი გაწერელიას შესავალი წერილებით, რედაქციითა და შენიშვნებით, ტფილისი, 1936.

David Javakhishvili

*Doctor of History, Assistant-Professor of
Jakob Gogebashvili Telavi State University*

The Princess Elene Bagrationi and Her Descendants

Summary

The presented essay is about the representative of the Kakhetian branch of Bagrationi's royal dynasty – the princess Elene Bagrationi (1753-1786) and her descendants.

Princess Elene Bagrationi was the first daughter of the king Erekle II (1720-1798; in 1744-1762 – king of Kakheti, in 1762-1798 – king of united Kartalino-Kakheti) from his third marriage with the princess Darejan Dadiani (1734-1807), the daughter of Giorgi (Katsia) Dadiani, prince of Samegrelo (Megrelia).